

СИРИ ТӨНӨНӨН ҮЧҮГЭЙДИК ОНГОРУУ

Биһиги оройуонмутугар сири оноруу культурата نامыһах. Ол сорулугар бааһынтан үүнүүнү ылым үрдүктөөр таһаары барар. Ити иһин республикада сири оноруу көдүүнү үрдэтэ, сүөһү аһылытын үүнүрүнүн улаатыннарары соруутарын дүүһүлсөт ССКП обкомун VIII пленумтар оройуонмут сүөһү критикада тардылыбыта.

Ааспыт сыл сэттинин бүтүүтүгэр буолбут ССКП оройуоннаары комитетин IX пленума бу боппуруоһу анаан. муну дүүһүлсөт уонна быһылыттан саралаан таһаары. ыһыктыгы бу тутуу, ол гынан баран хаалан иһэр салаатын тосту оро көтөүү даһалларын бэлэтээбит. Чуолаан, сири оро. рууну, үүнүүнү көрүүнү-хараһыны тупсары, оноруллубут сирдери туһада таһаары сүөһүгү бурдук, сүөһү аһылыга буотар культуралар, хортоннуу уонна оҕуруот астарын үүнүүдөрүн биллэрди: үрдэтэ быһаарылыбыта.

Итинэн өбүлсөтөн «Сага олох» хаһыат редакцията оройуон

совхозтарын бурдук үүнүрүн, силлэстээһини, хортоннуу уонна оҕуруот астарыгар аналлаах звеноларын салаалары, сорох отделениелар уларыта, хаһаайыстыбалар кылаабынай агрономдарын уонна сир оноруутун ветеринарларын Төгүрүк оҕуруотка көрсүһүлэрин тэрийдэ.

Төгүрүк оҕуруот кыһылыахтара сири онорууга бэйэлэрин үлэлэрин биллэстэ, сага көрдөбүллэргэ сөп түбөһүлэрин 1983 сылга сайаар коллективтарын социалистическай өбүлсөтүн биллэрди чуолкайдаскылар уонна сирэй ыһырсан куоталаһыа кинистилэр.

Бу көрсүһүүнү кылас кини тыһыан партия райкомун секретара Е. М. Макарова аста. Төгүрүк оҕуруот хаһыат редактора А. Е. Чингисаров сайаар ыһыта. Көпсөтүнүн райсовет исполкомун председатели М. Е. Пермяков түмүктэстэ.

Мантан аллараа Төгүрүк оҕуруот тула олорон көпсөтүнүн бөчөттөһүт.

БУРДУККА ХААЛЫТТАН ТАХСАР ИҢИ

Уруккута бурдук бэйэтэ үүнү. кэрэн аһаан олоһу оройуонна бу тыһы суолталаах салаа тирдэ сыналдаһат буолбута, улахан хаалбыта барыбыт диксинарлар уонна биллэһи көрдөбүлгө сөп түбөһүт. Итин, сүөһүгү күнүтэ көмөтүгэр тирдирэн суһал эрчимнээх даһаллар ылары эрбэр диксинар көрсүһүү кыһылыахтара. Ааспыт, юбилейдаах сылга оройуон үрдүнэн гектартан ортотунан 5,4 тонна үүнүү хомуллубута, оттон иһин кыһылыах Субуруускай аатынан совхоз 3,2 тонна ыһыта, ама, кини ыһытат-абаардыат буоһуу! Сыл ахсын ыһыта быһаары толору, пардаһааны уонна күнүтүгү хору, тууну эми ыһытар курдук эрбэрбит үлэбит ити курдук бытар намыһах түмүктөөс салаана туруон хайдах да сатамат.

Көпсөтүн итиник позициятан көтөхтүк саралаһа.

И. СТЕПАНОВ,

Карл Маркс аатынан совхоз Одьулууннаабы отделениетын звеньевой:

— Кырдык, оройуонга саамай кыһылыах, бурдукка балаһча оҕуруот биһиги отделениебит хаалбыта диксинарлар буолуон табыллыбат. Биһиги итин өйдүүбүт.

Отделениеда биллэһи барыта 1977 гектар бааһына баар. Онун быһыл туорахтаах культуралары 700 гектарга ыһаары быһаарыан олоһуот.

Звенобуттар алтыбыт. Биһиги бааһыналарга хаары типтерини, ноһуому таһыга үлэһи сыдыабыт. Сир оҕуруотта чопчу быһаарыах, сырадаах, үгүс өрүттээх үлэһи эрбэр. Омон таһыбыт хаалыны Сир сыһыан туоратар, биллэһи туһар, кыһылыат дыһаа. Биһиги быһыл гектар ахсыттан ортотунан 7,3 центнер үүнүүнү, валовойуон 511 тонна хомулар быһаарыахпыт. Ону, түмүк сүбөһүн, күөсүтүн-кыһы

лытын аһыан көрөн баран, гектартан 8-тың центнерин итэһэ суох бурдук ыһаан барыта 560 тонна кырата суох үүнүүнү хомуларга өбүлсөтүн биллэрди ыһытат. Быт уонна ыһылы Субуруускай аатынан совхоз бурдук үүнүрүтүлэрин социалистическай куоталаһыа кыһылыабыт.

Ити кыһыны ылар туһугар бурдук сирдери бүтүнүтүгэр, ноһуому таһ өттүнэн, ридковай ыһаанан минеральнай уоһуруулар кыһылыабыт, бааһына таһаарыах хааһыстыбаты тупсарыахпыт.

Биһиги мэлдьи кыһылыат бир боппуруос баар: аэроа техника бастайааннаах кыһылыабыт. Оттон ол үлэһи улахан оҕуруулаах.

Е. СЕДАЛИЩЕВ,

Одьулуун отделениетын управляюща:

— Иван Иванович элбэ баар. Ол гынан баран аэроа техника, орду трактордары, бастайааннаах кыһылар сорох өттүнэн ыһаараттардаах. Ону хаһаайыстыбаннай сайааһыччылар биллэргит буолуо.

Биллэһи биһиги бурдукка итэһиэр звеному 10—15 киһиэхэ тийиһ улаатыннарар уонна киниэн үлэһи барытын комплекснайдык толорторор туһунаан эһини үөһө сыдыабыт. Ити сөптөөхтүк быһаарыаһына, техника кыһылыахыта даһаны кыһылыах ээ.

Бурдук үүнүүтэ намыһада сири сайытгы таһаарыах, үүнүүнү көрүү-хараһыны молотуу быһаары сибээстээх. Итиникти итин учуоттуурбут наада.

Атын даһаны итэһиэр аһына суохтар.

Н. ШЕСТАКОВ,

совхоз кылаабынай агронома:

— Биһиги совхозтун оройуонун сизмэнэн хааһылар аналлаах ээ. Ону толорбокко, бө

чөбүтүн да ыһаар сизмэнэн хааһымаахха иһэбит. Ааспыт сылга гектартан баара-суоһа 4,5 тонна үүнүүнү хомуллубут.

Сир оноруутун тупсары туһунаан бүтүнү көпсөтүн орду толортоох кимнэ ыһылылар уонна, элбэ дым, тыһы суолталаах. Омон бу салаага хам-сайыны оҕордохтуга эрбэр баар. Быһылыттан иһини хомуулаах сөбүлүккэ кинистилэр. Этикалибиди курдук, бааһыналарга ридковай ыһаан минеральнай уоһуруулары кыһылар быһаарыахпыт.

Ол эрбэр саасы ыһыта быһаары бөлөһүнэрбитин биллэргэ тийиһит. Покров-сайлаагы опытной-производственной хаһаайыстыбаттан уонна Амма оройуонуттан эһини сизмэн аһылыахпыт. Сизмэн ыһаарыаһы бу ыһыккы аһылытан хомулаахха саралаан кулун туһага бүтөрүт наада. Быһылы ыһылыт үс тыһыттан иһини оройуоннаах сизмэн ыһаарыт дөһөбит.

Саасы ыһыта туттулар техника өрөмүсэ эми саралаан иһин. Совхоз үс отделениетыгар 18 механизаторы үөһө эрбэр.

Уопсайынан, быһаарыах. Тирдывахпытта сатаар.

Н. ЯКОВЛЕВ,

республика үтүлээх механизатора, сир оноруутун ветерана:

— Манна бурдук үүнүүтэ намыһаа, ол биричинилэрин туһунаан аһынылар. Мин эми эбэн элбэ аһыах. Бааһына уоһуруу ситэ суох, үүнүү бир үкүн антон мөлүүр. Ити хаһаан да учуоттаах тустаах. Уоһуруу арааһа баар. Специалист да бааллар.

Иһини, үүнүүнү сайыны быһа сүөһү тэһири, сири булгучу тохотуохха. Дыһар, бурдук сир үүнэр эрбэр аһына көрүлүбүт, толору хомуллубат. Бааһыналар бүтэйдээхтээх, харабылааһытга суолта биэрэргэ уолдыах дини саныбын. Дыһа хара көһүтүн сыһаалаат буолар, сирдери тоһор сүрү бэр.

Учунуон, элбэ эрбэрэн хомуйар дьодус да үүнүүтүн сыһа хору хараһар. ыһаастыһа аналлаах тутуулар тийиһит, баар сарайдар көрдөбүлгэ эппиэттэбэттэр. Омон бурдук үүнүрүгэ дьулуһар, сизмэ хаһаайыстыбатын тирдир буотлаах сөптөөх материалнай базаны, ыһылааттары тутуохха наада.

Тирдүүнэн, звеному эрбэрлэри курдук илэтир туһугар аһаары уларыта-тэлэһиэ турумуохха. бастайааннаах үлэһиэхха, наадалаах техниканан толору хааһыахха. Биллэрбит субуруускайдар биһигини эрбэр хаалыт сүрүн биһиги эрбэр итин сытар.

А. КАРДАШЕВСКАЯ,

кыһаары механизатор, Ленин орданын наалара:

— 80-с сыллар ортолоругар, биһиги кыһаа механизатордар күүрэн-хааран үлэһи кэммитир, Одьулуун бааһыналарын биллэһи тэһиэтэхха гектартан иһини-иһиттен орду тегүл элбэ бурдук үүнүүтүн ыһаарыт. Очолорго бүтүнү модун күүстээх техника да, талыт уоһуруу да суоһа. Кыһа күүстээх бэр аһыах тракторы, эрбэ комбайнары туһаарыт. Ситиһибит кыһаа диксинар сирдэ кыһааһылаах сыһыан, үлэһи үрдүк эппиэтинэс буолара.

Хомойуох иһин, итиник сыһыан уонна эппиэтинэс кэһиһи сыһаары суох буолла. Бу бэйэлээх үлэһи ити хайдах да туһуулуон сатамат. Ол туһунаан бүтүн манна саамай сирдээх көпсөтүн буолан эрбэр.

Иһини элбэһи сөпкө бэлэтэбидири курдук, күүһү-кыһаа биэрэн, өйү-санааны түмэн үлэһиэхха, биһиги да бааһыналарбыт үүнүүнү биһи кыһааһахтар. Ону туһааһахха.

Өссө бир элбэһи: сага сирдери аналлаах тирдирлар комплекснайдык онорон кэммитир туһаа кыһаары иһаары эһиһиэхха. Кистэл буолбатах, бу өттүнэн биһиги бэрээдэһи олохтоно иһин.

М. КОРАНИН,

Эрилин Эристин аатынан совхоз директорын сарайы:

— Бүтүнү түмүү олоһу, туһааһа эрбэр буолуо. Бурдукка хаалыах, саһаар, бир өттүнэн хааһытатта мөлүүтүн бэрээтэх. Маны көтүү тирдэ сыһаалаат буолуо. Итин кини сирдэ эрбэ быһытынан буолуо хаһаайыстыбаннай сарайы быһытынан эми элбэ.

Туох даһаны обикте сирдэ үкүн аһы сирдэ иһин аһаары сизмэн сирдэ буолуо. Онтукабыт үкүн тэх хааһытаттаах, кыһаа ыһаарынан эппиэт буолар. Бу салаана туһааһыах.

Карл Маркс аатынан Одьулууннаабы отделениетын оройуон совхозтарын сизмэнэн хааһылар булгучу толоруохха, тегү усулуобуйага ыһаары отделениета даһаны тегү хаалыа суохтээх.

Н. ШЕСТАКОВ,

— Бир илэһи сирдэ сизмэ суолта биһиги баар. Биһиги итин

СҮӨҮ

35 БЫРЫҤА

Итиник чопчу сирдэ оройуоннаабы партияны ференция туруорбута бэрээтэн кэһиһи иһини бу үлэһи биллэр-көтөр сыһыан онорууна: 1983 совхозтар 14 силлэһи лара 14,5 тэх, тонна сирдэ аһылыгы (сүөһү) бэрээтэн 31 бырыһыанга эһиһи. Омон кыһаа бэрээтэбит кыһыны ыһаар кыһа үкүстэ.

Ону дьаһаада кубуу наада. Ол туһунаан Тегү уоһа манник көпсөтүн

Д. СКРЯБИН,

Карл Маркс аатынан Мугудайдаабы отделениетын звеньевой:

— Звенобуттар үкүстэ сирдэ 50 гектарга кыһыны ыһаан, 1500 тонна иһин уган быһаарыахха кыһаарыахпыт. Итин үчүгүйдик таһаары, бааһыны кыһаан күүһи сизмэнэрдары кыһаары эһиһиһи.

Быһылы ыһылыт сирдэ гектарынан кыһаары, бааһыналарга 700 тонна сирдэ суох органическай дууну кыһаары, 3 кыһаа усталаах бааһи бүтэһи та. Уу Оуһаахха 500 тэх силлэс траншеялар, 1000 тонна сирдэ сизмэ сыһаан угары аһыны ыһаары уонна ридкы совхоз Г. В. З. сайаар звенотун соци

СОЧЧОНОН ЭЛБЭХ АҢЫ-ҮӨЛҮ ҮЛЫАН

зынабын уонна ииники үлө-
битигэр учуоттуурга кыла-
ахпыт.

П. ПУДОВ,

**Субуруускай аатынан совхоз
кылаабынай агроном:**

— Бурдугу үүннэрингэ биһиги Хатылыттары 6 кийилээх звенобутун олохтоох механизатор коммунист С. Н. Литвинцев салайар. Быйыл туорахтаах культууралары барыта 760 гектарга ыһан ортотунан 7,2 центнер үүнүүнү ылар былааннаахпыт. Итиннэ звено чилиэннэрэ 8 центнергэ тиэрдэргэ быһаарынан, олохтоохтар ыгырыларынан ыһаахпыт. Биллэн турар, былырын гектар ахсыттан баары эрэ 3,2 центнери мунуйбут дьонго ити ыраахан буолуо. Ол эрэри хаалыы, итэргэ дьыл, эмне резеэр курдук.

Звенобутугар икки К-700, биһир ДТ, икки ММЗ трактордары сыһыаран туралыт. Бэйэ-бэтигэр баарга эбии «Амга» совхозтан 85 тонна сизмэни атылаабыт.

Сорукпут дьэҥкэ: сири оноруу культуратын тосту үрдэтэн пятилетка үлөс сылытар болжотоммит кирбиини хал-быга суох ыһы.

ЫЛЫҔЫН Н-БААҢНАТТАН

чесскай куоталаһыга ыгыра-
быт.

Былырын, онордуллубут траншея тийиһи, сир үрдүгү сизмэстэбинэ ыһаатын туттубуһу. Күөх маассаны үчүгөйдик тэбистэргэ чингэт-тэххэ уонна сабыстын кыай-дахха, ити үчүгөй ыһаа буо-ларын итэргэйдит.

Г. ЗАХАРОВ,

«Чурапчы» совхоз

**Килэҥнэстэби отделиениын
звеновой:**

— Мугудайдар ыгырыларын биһиги ыһаабыт уонна бу көбүлэһини совхозтар бары сизмэстиир звенолара өйүүллэ-ригэр этэбит.

Опыт көрдөрүүнүн, сири оноруу быраап. Биһиги звено-бут ааспыт сылга органической да, минеральной да уоһурдуу-дары элбэхтик туттубута, ол түмүгэр гектартан ортогунан 250-нуу центнер күөх маассаны хомуйан 1935 тонна сизмэни-тан оройуонка саҥа рекорду олохтообута.

Сүөһүгэ турнепс уонна брүк-ш олус туһалаах, улахан кө-дүүстээх аһылыктар. Биһиги былырын 243 тонна турнепсы үүннэргэ фермаларга биэрбип-пит.

Быйыл раис дьэҥи ыһаарга болжотоммит. Бу, үрдүк көр-дүүллээх эрэри, биһиэхэ үү-нэр ыһахтаах культура. Былы-рын боруобада 10-ча кило-грамм сизмэни ыһаахпыт ку-

баана суохтук үүммүтэ. Онон, кыра да буоллар, опыт баар. Сизмэ кэлбитэ. Ыһан, бодуус-таһан көрүөхпүт. Бааһыналар-бытыгар барыта 1500 тонна но-һому киллэриэхтээхпит, би-лингитэ онтон 650-ча тонна-тын тийдибит. Гектарга 35—40 тоннамы киллэрдэргэ дэһэбит. Былырынны бааһыналарбы-тыгар хаар типтеритин ситэр-дибит. Аны иккитээн ыһтар-быт дьэҥ баалаахпыт. Минер-альной уоһурдууну ирдэнэр сизмэһинэн эмиз киллэриэхпит. Гектартан 120 тоннаттан итэ-рһэ суох раис үүнүүтүн ыһаахпыт.

Кыра да буоллар, брүкваны эмиз ыһаахпыт. Урукку-бутугар эбии быйыл 400 тонналаах саҥа тран-шеяны тутуохпүт. Сүрүн укаас-таппытыгар, Намылдыга, куль-турнай огуулаахпыт. Ону сал-гыы түпсэрэахпыт, күрүөлүөх-пүт. Сизмэ уонна уоһурдууга эмиз ыһаахпыт наада. Туттар-быт үчүгөй буолуо ээ.

Ыһаахпыт — 700 тонна сү-мэһиннээх аһылык, оттон эбэ-лэстэлиһтэбит — 1000 тонна-тан итэргэ суох. Итиннэ, баа-һыналарга ууну куттарыны төрийдэхпитинэ эрэ, ситиһэргэ буолуо.

Ыһаага, иинибитигэр элбэх үлэ турар. Болжотоммит кир-биилэритин ыһаабыт ыһаага эрдэттэн, бары өттүнэн үчүгөй-дик болжотоммититинэн ула-хан тутулуутаах буолуо. Ол иһин бу күннэргэ ноһому та-һыга, техника өрөмүөнү са-далыы охсууга сүрүн кыһам-ныбытын уурабыт. Тыл ха-һаайыстыбатын маассыналарын өрөмүөннээһини кулун ту-тар 1 күнүгэр дьэри бүтэрэргэ соруктанабыт.

Түмүкүр биһиги коллектив-ныт хомолототун хайдах да эп-тэст буоларын табыллыбат. Сүөһүгэ, чуолаан ыһаахпыт, балаача сүмэһиннээх аһылык болжотоммит эрэри сыа-сым-курдук тутуулан, суолта бэрлэ-лэн наадалаах көмгө сүөһү ыһаар тиэрдиллэн испэт. Ол да иһин буолуо, биһиги отде-лениебит үүт ыһаагыр совхоз-тар бары отделиениларыттан ыһааһынан хаалан иһэр.

Н. ПЕРМЯКОВ,

**Мугудай отделиениын
управляющай:**

— Сизмэстэһини аһаан-ми-нээн тэрийэр буолбуһу алтыс сылыгар барда. Онон Төлөй Дирининээби Дьэччимэ учаас-тагар ТХССНЧИ опытной үлэ-ни ыһаагы улаханым кө-мөлөстө. Итиннэ хас да сыл үлэлэспит М. Н. Гоголев уонна кили звенотун чилиэннэрэ ба-лаача опытырдылар. Ол да иһин бу коллектив 1981 сыл-лаахха бэйэтигэр үрдүк эбэ-лэстэлиһтэбин ыһааһын, оро-йуонка ыһаагы таһааран куоталаһыны көбүлэбита. Бүгүн килэҥкилэри ыһаабыт

Дмитрий Егорович Скрябин ити коллективтан үөрэнэн кэ-лин бэйэтэ туспа звенону са-лайан үрдүк көрдөрүүнү сити-һэн эрэр.

Ааспыт сылга биһиги икки звенобут 2600 тонна сүмэһин-нээх аһылыгы соҕотуопкалаан, ыһаагы кыстыкка ону сүөһү-гэ кичэйэн сизмэ үүккэ-аска биллэрдик эбиннибит. Сизмэ сүөһү аһылыгын рационугар биэттик киирдэ: ыһаахпыт сити-һэн сүөх сатаамат, ыһаа-тар аһаабыттарын астымат, аһааһа испэт кэрһэтэ буоллу-лар. Онон биһиги бу сүмэһин-нээх, чакчы кэбүүстээх аһы-лыгы салгыы өссө элбэхтик болжотоммит, чуолаан быйыл ыһаар ыһаах баһыгар 3-үү тоннамы соҕотуопкалыыр со-ругу туруорунубут.

Д. Скрябин звенотун сити-һинин кистэлэнэ — минераль-най уоһурдууну олгомнук кил-лэрибитигэр. Оттон М. Гоголев звенота былырын итиннэ кыайбата. Ол киниэхэ урук-буоһуохтаах.

Былырын сайын сир төрүт да өг буолан, онно эбии сөҥүү элбэхтик түһэн бааһыналары ардахтатыы тэриллибэтэ. Быйыл ууну ыһааһыны ха-йаан да онорор былааннаах-пыт. Звенолар иккилин насос-най станциялаахтар. Сизмэ баар буоллаһына, үүнүү да баар буолуо.

Үүнүүнү ыһаага сизмэни, олус тизтэйбэккэ, бэс ыһаан 10—15 күннэрин эргин ыһаар уонна хомууру атырдыахпыт иккис аһаагыр ыһаан сиз-мэстиир ордуу табыгастааһын практика көрдөрөр.

Р. СТЕПАНОВ,

**«Чурапчы» совхоз
кылаабынай агроном:**

— Болжотоммит сизмэһи кэ-митер сүөһү айаар тиэрдигэ эппиэтэ суох быһыы баар дьэҥ этин саамы сөптөөх. Биһиги сорох салайааччыларбыт итин-нэ, кырдык, илиилэрэ тий-бэт, дыһааллара олоххо киир-бэт. Сизмэ курдук үчүгөй, аһылыкка ииникитин итиннэ кыһаан хатылаһа суохтаах.

Биһиги Иркутскайга курска үөрэнэ сылдьан уобалас бас-тыг хаһаайыстыбаларын үлэ-лэрин опытын билсистибит. Холбур, онно Ленин аатынан совхозка күннэ биһир ыһааха 40 кг сизмэһи сизмэлэр эбит. Ол иһин итиннэ сылга ыһаа-тан ортогунан 4500 кг үүтү ылар буолбуттар. Бу хаһа-йыстыбада сизмэһи, үчүгөйдик хайаан, иккис сылыгар эмиз туһааналарын бөркүһэтибит.

Быйыл биһиги совхозпут салгыы гороһу эбэһкэ бул-ку-йан, саҥа культуралары — ра-исы уонна подсолнухы ыһааран сүмэһиннээх аһылыгы болжот-мэстэр былааннаах. Биллэн ту-рар, үлэ түмүгүн бааһынаы аһаагы — уоһурдууну киллэри-быһаарыада.

ГЕКТАР АХСЫТТАН 110-НУУ ЦЕНТНЕР ХОРТУОППУЙУ

Иккис килиэбинэн аатырар аһылык сүрүн бородууктатын үүннэринэн Эрилик Эристин аатынан уонна Субуруускай аатынан совхозтар дьарыкта-налар.

Кэники сылларга бу салаа-га хомтоһолор балаача түмүк-тэри ситиһэр буоллулар.

Н. НОВГОРОДОВ,

**Эрилик Эристин аатынан
совхоз звеновой:**

— Хортуоппуйга биһиги зве-нобут 1977 сылтан идэтинэн үлэлиир. Звено састааба ула-рыбат, бастайааннай. Техник-канан сөптөөхтүк хайчылаа-быт. Кэники түөрт сылга ку-баана суох түмүктэнэн, са-лааһытын барыстаах онорду-бут. Онуоха коллективныт тутуах дьонноро Трофим Иванович Марков уонна Васи-лий Гаврильевич Пестерев үтүөлэрэ-өһөлөрө улахан.

1982 сылга гектар ахсыттан 87-ли центнер үүнүүнү ыһаан госуларстаада 270 тонна хор-туоппуйу туттарбыһыт. Атын үчүгөй аһа көрдөрүүлээх зве-но соҕотунан ити үчүгөй курдук.

Ити иһин звенобут коллектив-а быйыл бэйэтигэр лаппа үр-дүк социалистической эбэһэ-тэлиһтэбин ыһааһа — ыһаа-сирин гектары ахсыттан 110-нуу центнер, валовойуан 550 тонна үүнүүнү хомуйан бы-лааны 175 тоннаан аһаарга, госуларстаада хортуоппуйу тут-тарыы пятилеткатаагы сору-даһын үс сылга толорорго.

Болжотоммит кирбиини хал-баҥа суох ылар туһугар сизмэ хортуоппуйу кичэллээхтик кө-рүөхпүт-хараһаахпыт, бааһы-на гектары ахсын 40-нуу тонна ноһому киллэриэхпит, минеральной уоһурдууну ир-дэнэр кэзмэһинэн туһаһаах-пыт.

Бэйэбитигэр итиннэ эбэ-лэстэлиһтэбин ыһааһын ту-ран, Субуруускай аатынан совхоз хортуоппуйу үүннэ-рэччилэрин куоталаһына ыһаабыт.

х х х

РЕДАКЦИЯ Төгүрүк осту-лугар өссө «Чурапчы» совхоз-на саҥа тэриллибит от ыһаа-лаах уонна одуруот астарын үүннэрэр звенолар салайаач-чылара, кылаабынай эконо-

мист кыттыһыы ыһааһылар. Тыллы килилэргэ биэрэбит.

**С. ЛАЗАРЕВ,
звеновой:**

— Совхозка быйыл саҥа тэ-риллэр 3 килилээх звенода Наммара үрөһүн сүһүгэр 900-чэкэ гектар ходоһаны уонна 70-ча гектар бааһынаы сыһаардылар. Билингитэ биһир ДТ, биһир ММЗ трактор-лаахпыт.

Быйыл 300 тонна оту соҕо-туопкаһаахпыт, 5 кило-метр усталаах бүтэһи тутуох-таахпыт, уоһурдууну хараһаар сарайы, бэйэбитигэр культур-най отууну тутуохтаахпыт. Барыта 450 гектарга минераль-най уоһурдуу киллэриллих-төөх. Звенобут элбэх сыллаах от ыһааһынан дьарыктаныах-таах.

**С. НОГОВИЦЫН,
агроном:**

— Оройуон киһини кэһи-лионньотин одуруот астарынан хайчылар салтан биһиги совхозпут быйылгыттан саҥа-лаан Чурапчы салионньотин чугаһыгар аһааһаах учаас-тагы тэрийэр.

Звено састааба сүүмэрдэнэн, наадалаах техника булуллан эрэр. Биһиги быйыл 6 гектар-га хайчылаһыны олордон 72 тонна үүнүүнү ыһаахпыт.

Саҥа тэриһэр дьонго биһи-мэ кылгас, үлэ элбэх. 100 ква-дратнай метр кэһиэх рассад-нигы, 500 квадратнай метрдээх теплицаны, 300 квадратнай метрдээх парнигы оноруохха наада.

В. НОВГОРОДОВ,

**совхоз кылаабынай
экономиста:**

— Биһиги совхозпут ааспыт сылга сизмэ звеноларын үлэ-лэрин телебүрүн аккорднай-премиальной системада кил-лэрибитэ. Ол аата, ити звенолар чилиэннэрэ нэрэстэ суох үлэ-лэббиттэрэ, хамнастарын аванс баһааһынан ыһааһыттар. Үлэ-лэрин бүтэһиктээх телебүрө күһүҥү түмүгүнэн онорду-лубута.

Биллэрин курдук, бу — про-грессивнай система. Онон бы-йыл киһини өссө үс үлэ кол-лективналар киллэрэр былаан-наахпыт.

РЕДАКЦИЯТТАН. Оройуон экономикатын тутуах салаа-рыттан биһирдэстэригэр кэлэтин, кырдык да, деловой буолла. Сири онороччулар бэйэлэригэр чопчу эбэһэстэлиһтэбин ыһааһылар. Билигин тылы дьылланын биэрэгэтэр наада.

Эһиэхэ, сир уустарыгар, ситиһилэри баһарабыт! Снимоктарга: Төгүрүк остуол кыттыһаахтара (ханастан) А. Н. Кардашевская, Н. Е. Яковлев, И. И. Степанов, Е. И. Седальцев, П. В. Пудов, М. Н. Коркин, Н. Н. Новгородов, Р. Р. Степанов, С. С. Лазарев, Г. В. Захаров, Д. Е. Скрябин, В. И. Новгородов, С. С. Ноговицын, Н. Д. Пермяков уонна Н. Н. Шестаков.

П. Оконешников фотота.

ҮЛЭБИТ АМЕРИКА ОХСУЪАР

АХШ-гар таһагас таһар
автомашиннар водител-
ларын уонсай националь-
най забестовкалара сал-
данан барар. Дойду араас
предприятиела р ы т а р
стечкалар буолуталыыл-
лар. Бэйэлэрин социаль-
най уонна профсоюзнай
бырааптарын көмүскөн
үлэһиттэр монополиялар
кимэн кииринилэрин ута-
рыт, онуоха усулуобуйа та-
һа да айары ыараханан
эһин, тыггайынаахтык
эсчүһаллар. Былааска
Рейган правительствота
инириэбиттэн баһылык-
таһар эргимтэлэр профсо-
юзтарга, рабочайдар уон-
на сулуспалаахтар тыһы-
инириэстэригэр иткэнэ
этиһинилэригэр кыгык-
таахтык сабыта түһүтө-
лүһүлэр. Урун дыа проф-
союзтары дьиннээхтик
сыйуулаһыынан дьарык-
таһар. Онуоха Рейган ад-
министратцията үлэлииргө
уонна тыһынаах буоларга
булгуччу наадалаах усу-
луобуйа эһин эхсүспүт

аппадиспетчердары
кышкылы даярдыбын
ди санатар соң. Баайдар
правительстволара атын
професситарга оңол
сурук бизнесп багар
бура. Официальной На-
пингтон американский
үлэнттөр баайдар бы-
ластарыттан үгүс сыл-
лаах даярдырдаах стөч-
кылыр ожуууларын
ыгач ыбыт үлэ сокуон-
нарын, техникаттан кут-
тал суох буолуутун уон-
на үлэ харыстабылын со-
куоннарын атаакалыыр.
Американский үлэнттөр
дойдуга даспат-арах-
пат маассабай үлэстө суох
буолууну үлэнттөри хам
баттыыр, кишилер тыл
быраап арыгар димэн
килэр кичэлээхтик
толкуйдамыы сродство
башылытынан сиройс-ха-
рада суох туһанар бы-
һылыларытгар-майгылары-
гар дымар ыар хабырый-
сыгыт киширөө кыһал

лэлдэр. Үлэтгөн үүрэгтэй
кутаан тураннар, хааа-
йагтар профсоюзтарга
рабочийдэр уонга пред-
принимателлэр икки ар-
дларыгтар наймын ту-
лган хамнаһы егөө.

Комментатор
колонкалара

гууны эдэтэр сарбайлыг, нийм, социальный страхов-
нийн төлбүрдэрин нэм-
тэтигэны жөрөр дуогабар-
дар салга усулуобуйа-
рын сонгуу сатыллар.
Ол эрээри рабачайдар бо-
йобуй ойдорун-санаа-
рын хамхыг даданы со-
буулаахылар буагurutар
кыдхара суох.

Байсаларын бырааптарынын көмүскө элигер Фермердер эмиз улам кууско туруналлар. Кас да шеттерга кинилер демонстрациялара бусуталзаттылар Фермердер тыа

хаһаайыстыбатын массаларынан транспорт сарылтын булууллар, скулларга «олорор забастовкалары» тэрийтэллэр. Дьадайбыт фермердэр хаһаайыстыбаларын атыһаанына маһой-диргэ сорунан фермердэр дохсуннук өрө турууларын үрэйэргэ полиция дубинкаһы, харах уутун ытар ҕаһы туттар. Аастыт сыһа АХШ-гар дойду байэтин историятыгар көрбөтөх үрдүк үлүүтэ хоһуллубута. Ол өрөөрү капитализм усулуобуйатыгар уйгу 30-с сыллардааһы «улуу депрессия» иһинитин саамай ыарахан кэми көрсүбүт фермердэргэ дьиннээх идэһэ буола кубулуйда. Тыл хаһаайыстыбатын бородукталарын наһааһы турар сыаналарын уонна уовурдуулар, сизэма бурдук, тыһа хаһаайыстыбатын массаларын, ки

нилэр уматыктарын ыа-
рыт турар сыаналарын
икки ардыларыгар арыт-
тыкка улаатта.

Ити бүтүүнүүтүн түмүг-
гөр АХШ фермердерин
успай иэстөрө бийлыгы
сыл сарадангытылар ба-
бархай суумаза, 200 мил-
лиард долларга, тийидэ.
Фермердер, малларын,
сааларын, сирдерин со-
луок ууран туран, изскэ
ессо эбин клирарга кү-
маллалар. Тыһыгыччана
халайыстыбалар, ордук
«көргөттөрдөхтөр» гиз-
көрө, өтүз аннынан
отызынанылар. Америка
сири өңөрөоччулара ити
иядээннөх дьадайыла-
рын сорунуулаах охсу-
нуунан тохотторго сору-
маллар.

АХШ дэлхийн эрсим-
тэлэрэ кризис сүтгэхэрин
үлэхиттэр санныларыгар
сүктэрэгтэ сорунуулара
улам күүхүрэн илэр ута-
галайныны көрсөр.

И. АБЛАМОВ,
ССТА ЫРЫҖАЧЫТА.

Сага киинэлэр

ОЛУННЬУ ЭКРАНА

«Мосфильм» студия режиссер Игорь Гостев туруоруутунан Чехославкия уонна ГДР кинематографистарынын хабарон устубут «Фронт а тылу врага» диэн иски сериалаах, кэтиг экирданнах, онноох харыыскаа «Фронт без флангов» итинэнэ «Фронт за нашей фронтом» диэн фильмнар сайланнарин түмүктөнүмүтэ—полковник Млыскай аналлаах этэрэтин бойбуойу сырыытын турунун.

Эмиз ити студия «Берегись автомобиля» дин дону чигинейдик оло-рогго ыгырар комедия-тыгар И. Смоктуновский, О. Ефремов, А. Миронов, А. Папанов оонньошуннара көпөксүнгөсө.

А. Довженко затынна студия - «Приглашение к танцу» лицензат - «Балет на льду» ансамбль солист. катын ололун дүүлэртэв быһаарбыт биир күнүн туһунан көпсөөн.

... Сценага эмиске ша
хтэн нямргийэр, ону кыг-
та тэнгэ баай ойовун
оруолун осмиьуу турбут
эктрица суулдан түхэр.

Советский бытаас манайгы сымларыгар Таджикистанга культурнай революцияны бытты тигээһинин «Таджикфильм» студия өһөөх «Сезоҥна и завтра» харыынанаттан билсээххэ.

«Файт» — Листва кино-
театрының өңгөөх кино-
граммалар азыгы сары-ыл-
дарыгар Файттар кыя-
лы быһыыларын көр-
дөрөр. Фильм Бүтүн Со-
иастары кинофестиваль
үрдүкү наһараадагы
ылбыта

Өткөөк французский «Все звезды» дизи дизи-тэ Парижтағы консерватория студенткары олохторун, ырларын билдиргизер.

С. ДАНИЛОВ.

Учууталлар айар отчуоттара

Оскупа-
0/050

Сотуртаандыга оройуун
11 оскуолаларын завуч-
лара, нуучча тылын уон-
уа литературатын мето-
дическай холбоһуктары
таалааччылара Хайха-
ныт орто оскуоланы
нуучча тылыгар учуутал-
ларын айар, отчуоттары-
ар сырыттыбыт.

Үерэгийн кабинеттай
психологуудыг кинринэ
ибастон, сага көрдө-
мүлэргэ сөн түбөһинэ-
рин бу асуула учуутал-
ага нуучча тылын үе-
ратин сага методикатын
тугуннахтын хасыһан
үерэтин балачча баай
омыты мунһуммуттар.
М. Е. Окопешникова сө-
һиэдиссэйдэх нуучча ты-
лын уонна литературатын
кабинета бипр бастыг
үлхэзэвинэн быллар, 1974,
1978 сыллардаахха бу асуу-
ла базатыгар оройуон
нуучча тылыгар учуутал-
ларын семинара ытыл-
лабыта эинэ түбөспиччэ
буолбата.

тарга, кылаас чавастары-
гар, нуучча тылын дикти-
катан үөрөтөр «Туох?
Ханна? Хаһан?» диги ку-
рулуоска сылдьан элбэх
сөзгөнү, туһалаады бил-
либит.

Грамматикада оёону
нигардас таба суруйарга
үөрөтүн, тал быраабыла-
ларын төрүттүн биллэ-
рин—уроку бир өтө. Ки-
ни ирчис өтө натар суол-
татыгар буолар. Онуока
Калин камна киизгини би-
йираммит комплекснай-
тематическай уруктар
судун суолталахтар. Хо-
дубур, В. Г. Лукина VIII
кыдааска биримэ сийи-
лигин үөрэтэригар «Мос-
ква — Герой-курорт»
дизин лексическай теманы
арыйда. Ийэ дойдубут
табар сүрөтин — Москва
курораты көмүскөччилэр
хорсун билиилара, ди-
рин патриотизмнара үө-
рөтөччүлөр грамматическай
теманы кытта ыкса си-
тимнээхтин, сөптөөх ир-

рилген арылыниа Уруок-
ка малы тэгэ оворлор
тыллалары саппазыны
кыйтылыга, кэпсэтэр дэ-
турдарын сайыннарылыга
уырата суох болвомто уу-
руллар. Минчаха учуу-
таа кабинет бары кыа-
цын — көрдөрү үөрэтэр
пособионалары, техникескай
средстволары, а. д. а.—са-
табылжаактык үүһамта.
Бары атын уруоктар эмне
үрдүк сайыннаахтык бэ-
релиминитер

Кылаар чыктарыңар, куруучуларга оңолор кууччалык сангаралла ғын, интириэһиргээн үөрэтэллэрин бэлэтин жердүбү. Үгүс наадалах темаларга лекциялары кинтибит. Быхата, бу айымнылаахтык үлэтин коллектив үлэтин бичирээтибит, элбэри ту, банныбит.

О. ПОСТНИКОВА,
Чурапчы абыс
аистаах осуоуоаьтс
ууууааа.

Олоду-дынабы хааччынын управлениетын атах-
тагынын огорор сыагар сакаабы ылааччынан
Людмила Степцова киризынтон коллективка үдэ
биллэрдик тубуста. Соторутаабыта Людмиланы ате.
дыба сакаа ылааччынан аналтылар.

Снимокка: Л. Слепцова фотограф Роман Сивцев
толорбут сакааыгар ахезаны чуолкайдыр.
П. Окочешников фотота.

П. Окочеников фотота.

● ДЫИЗ-КЭРГЭН МУННУГА ●

АЙЫЛБА ДОБОРО

Бяһиги оройуомку-
тутар араас иккэ си-
банкиллэри үүнүсэрэр,
мастары олордор ыал-
лар арыһаа суохтар.
Кискилартан биһирдэс-
тэринэн Чурапчы сэл-
лэнньэтин олохтообо
К. П. Поливкина буо-
лар.

Клара Пименовна Приморской кыраай-тан 1951 сыллаахха учууталынан ананан Саха сиритер кэлбитэ. Чурапчыга үлээлэби-тэ 20-чэ сыл буолла. Уон биир сыллаабы-та киинлэр сага дыа туттубуттара. Ол кэм-тэн уһаайбаларын кэ-вөрлүүгэ үгүс үлэни ыһтылар.

1970 сыллахтан
Таджикская ССР НА
Хорхот куораттаа,
вы Ботанический са-

дын соруудынан Са-
ха сиригэр үүмүт
үтүс мастары оло-
дубуттара, күнилэр
ирбэт тонноох, тыйыс
айылдалаах хотугу
дойду усулусобуатын
хайдах тулуйалларын
көтөэн көрбүттэрэ.
Билигин уһаайбала-
рыгар уоптан тахса
бийиэхэ үүмүт араас
мастар, ол иһигэр
манчжурскай яблоня,
кыйыл бузина, манч-
журскай абрикос, кы-
һыл рапшетка, о.д.а.
бааллар. Олору таһы-
нан манна Нам Хомус-
тааһын черемухата,
Алдан тополд, яби-
ната о.д.а. үүнэллэр.

—Бишиги сирбитин
черемука олус таптаан
үүнэр. Күһүн киши

Л. ГОРОХОВА

Редактор А. Е. ЧИЧИГИНАРОВ

БИНИГИ ААДЫРЫСПЫТ: почтовой индекс 678700. Чуралчы с.
ул. Маркс уул. 12. ТЕЛЕФОННАРБЫТ: редактор — 21-395, отделлар —
495, уопсай — 21-505.

райкома КПСС
Якутской АССР. («Новая жизнь») — орган Чуралчинского
и районного Совета народных депутатов

Индекс 54907. Газета выходит по вторникам, четвергам и субботам на якутском языке. Объем 1 печ. лист.
№ ЗАКАЗА 20. ЧУРАПЧИНСКАЯ РАЙОННАЯ ТИПОГРАФИЯ
с. Чурапча, ул. Коммунальная, 20